

UČNI NAČRT

Učni predmet	Razred	Smer	Tedensko št. ur
Slovenski jezik in književnost	1.	KB	4

OPREDELITEV PREDMETA

SPLOŠNI CILJI, VLOGA IN SPECIFIČNE KOMPETENCE

Pričujoči posodobljeni Učni načrt za predmet slovenski jezik in književnost DIZ Jožef Stefan v Trstu izhaja iz učnega načrta za književnost, napisanega na DIZ Jožef Stefan po smernicah italijanskega ministrstva za šolstvo in učnih načrtih za slovenščino na srednjih šolah v Sloveniji že v šolskem letu 2015/2016, in iz učnega načrta za slovenski jezik avtorice dr. Sonje Starc s Pedagoške fakultete UP v Kopru, ki ga je DIZ Jožef Stefan izdal leta 2017¹. Posodobljen pa je v skladu z novimi evropskimi ključnimi kompetencami za vseživljenjsko učenje iz leta 2018 in Agendo za trajnostni razvoj 2030 iz leta 2015.

Splošni cilj predmeta slovenski jezik in književnost je razvijanje **kompetence pismenosti**, tj. sposobnosti uspešnega ustnega in pisnega sporazumevanja v slovenskem (knjižnem) jeziku v različnih sporazumevalnih okoliščinah, iskanja, zbiranja, obdelave in kritične presoje raznih pisnih, zvočnih in vizualnih informacij ter sprejemanja, tvorjenja in vrednotenja različnih umetnostnih in neumetnostnih ter večkodnih (iz besednega in nebesednega koda) besedil.

Pri tem predmetu se pri dijakinjah in dijakih krepi **zavest o vlogi in pomenu slovenskega jezika v šoli** (kot predmeta in učnega jezika pri večini predmetov), **v družbi** (kot jezika slovenske manjšine in jezika okolja v Italiji, kot državnega in uradnega jezika v Sloveniji oz. znotraj institucij

¹ Starc, Sonja, 2017: Učni načrt za jezikovni pouk na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan v Trstu. Strani, Primož (ur.): *Učni načrt za slovenski jezik. Prenova pouka slovenskega jezika na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan* (str. 51-85). Trst: DIZ Jožef Stefan.

EU), v **osebnem** (kot materinščine oz. prvega jezika ali drugega ali tujega jezika) in **poklicnem življenju** ter pri **ohranjanju slovenske narodne in jezikovne identitete v zamejstvu**. Ob učenju drugih jezikov skupnega jezikovnega področja (italijanščine in angleščine) dijakinja in dijak razvijajo **kompetenco večjezičnosti**, zanimanje za različne jezike in kulture in medkulturno sporazumevanje in povezovanje.

Skladno z novimi evropskimi ključnimi kompetencami za vseživljenjsko učenje se razvijajo še **digitalna, osebna, družbena in učna, državljanska in podjetnostna kompetenca ter kulturna zavest in izražanje**, skladno z Agendo 2030 pa **zavest o pomenu prizadevanja posameznika in družbe za trajnostni razvoj sveta**.

Predmetu slovenski jezik in književnost je v predmetniku dodeljenih 660 ur pouka (letno 132 ur, tedensko 4 ure), od teh je polovica ur namenjenih jezikovnemu, polovica književnemu pouku.

PRVI BIENIJ

V prvem bieniju dijakinja in dijak pri **jezikovnem pouku**, ki temelji na *komunikacijski metodi poučevanja jezikov*, uzaveščajo procese in vrste sporazumevanja, izbiro teme, semiotkega koda, prenosnika, besedišča in slovničnih struktur glede na okoliščine in namen komunikacije ter bistvene lastnosti in povezovalne elemente besedila, kot jih pojmuje *sistemska-funkcijska slovnica*. Spoznavajo in ustrezno uporabljajo jezikovni sistem (pomen besed, glasoslovje in besedne vrste). Zgodovinski razvoj slovenskega knjižnega jezika spoznavajo ob ustreznih besedilih v povezavi s poukom književnosti. Jezikovni pouk se izvaja tudi s *primerjanjem različnih jezikov* (zlasti slovenskega in italijanskega), ugotavljanjem podobnosti in razlik ter odpravljanjem jezikovnih interferenc.

Pri **književnem pouku** se dijakinja in dijak ob obravnavi književnih besedil postopoma seznanjajo s temeljnimi pojmi literarne teorije in literarnega branja ter s književnimi in drugimi umetnostnimi dosežki slovenskega naroda in drugih narodov in kultur od antike do baroka.

Tematski in žanrski sklopi (ob navedenih profesor/ica lahko oblikuje tudi druge tematske sklope) razvijajo pri dijakinjah in dijakih pozitivni odnos do branja, zmožnost primerjanja, vrednotenja in povezovanja literarnih besedil z lastno bralno in osebno izkušnjo ter družbeno problematiko, *literarnozgodovinski sklopi* pa krepijo zavest o kulturno-zgodovinskem in narodnostnem pomenu starejše slovenske književnosti in književnosti drugih narodov. Književni pouk se uresničuje tudi v povezavi z jezikovnim poukom.

Književna besedila, ki se v pričujočem UN navajajo ob določenih avtorjih in medpredmetnih povezavah, so izbirna. Profesor/ica jih odbira glede na predznanje, zanimanja in bralno zmožnost dijakinj in dijakov, po lastnem bralnem okusu pa lahko izbere tudi nova besedila.

UČNE OBLIKE IN METODE

Pri uresničevanju učno-vzgojnega procesa uporabljamo glede na cilje, vsebine in recepcijsko zmožnost in zanimanja dijakov naslednje učne oblike in metode: individualno učno obliko, delo v dvojicah in delo v skupinah, frontalni pouk ter razlago, referat, razgovor, razpravo, delo z

učbenikom, metodo opazovanja, zaznavanja, občutenja, metodo viharjenja možganov, metodo dela s slikami, fotografijami, zemljevidi, metodo ekskurzije, študijo primera, igro vlog, okroglo mizo, projektno delo in druge oblike in metode dela.

DIDAKTIČNI SKLOPI	CILJI	VSEBINE	ČAS IZVAJANJA	MEDPREDMETNE POVEZAVE
I. KNJIŽEVNOST				
1. UVOD V KNJIŽEVNOST²	Izražanje in uzaveščanje bralnih interesov in različnih načinov branja Odkrivanje temeljnih sestavin literarnih besedil Spoznavanje sestave literarnega dela, notranje, zunanje zgradbe in sloga Ločevanje med visoko in množično, izvorno in prevodno književnostjo	Branje Osnovni pojmi literarne teorije ³ Književne zvrsti in vrste. Zunanja in notranja zgradba ter slog literarnega dela	Prvo dvomesečje	Italijanski jezik in književnost Književna vzgoja Il testo narrativo letterario (prvo in drugo dvomesečje)
2. TEMATSKI SKLOP O LJUBEZNI (IZBIRNI)	Razvijanje estetske zmožnosti literarnega branja Spoznavanje različnih načinov upodabljanja ljubezenske tematike pri različnih avtorjih v različnih obdobjih	Ljubezenska tematika pri različnih avtorjih v različnih književnih obdobjih Likovne, fotografske, filmske upodobitve, uglasbitve besedil z ljubezensko tematiko	Drugo dvomesečje	Zgodovina Antični svet Grčije Grška kultura: mitologija (tretje dvomesečje)

² Tematski in literarnozgodovinski sklopi so povzeti po: Hedžet Krkač, Mira idr., 2010: Srednje strokovno izobraževanje (SSI). Katalog znanja. Slovenščina.

³ Vsebine v krepkem tisku so temeljne.

	<p>Govorna in pisna interpretacija literarnih besedil Razvijanje širše sporazumevalne zmožnosti Aktualizacija in vključevanje ljubezenske tematike v sistem življenjskih vrednot dijaka Uvajanje v kreativno pisanje in druge oblike kreativnega izražanja</p>	<p>Pravljica Lucij Apulej: Zgodba o Amorju in Psihi Likovne upodobitve motivov Amorja in Psihe Mit kot kulturno izročilo</p> <p>Sonet William Shakespeare: Soneta št. 18 in 130</p> <p>Gazela France Prešeren: Gazeli I. In II. Primerjava s Petrarkovo poezijo</p> <p>Ljudske pesmi Ljubezen v slovenski ljudski pesmi</p> <p>Kmečka povest Ivan Tavčar: Cvetje v jeseni</p>		
<p>3. ŽANRI (IZBIRNI)</p>	<p>Spoznavanje pojma žanrska književnost Ob branju opazovanje, analiza, primerjava, izkušensko vrednotenje in aktualizacija različnih žanrskih besedil Raziskovanje vzrokov za nastanek žanrov, povezovanje z drugimi oblikami umetnostnega</p>	<p>Mladinska književnost Yann Martel: Pijevo življenje; pustolovski roman, razvojni roman; ekologija: odnos med človekom in naravo John Boyne: Deček v črtasti pižami.</p> <p>Znanstvenofantastična</p>	<p>Tretje dvomesečje</p>	<p>Italijanski jezik in književnost Branje Leggere per il piacere di leggere (tretje in četrto dvomesečje) Angleščina The future's in your hands. Literature: The novel - Frankenstein, War of the Worlds</p>

	<p>izražanja (glasba, film, likovna umetnost ...), spoznavanje družbenega vpliva žanrske književnosti</p> <p>Spoznavanje vprašljivosti delitve med visoko in nizko književnostjo</p>	<p>književnost Aldous Huxley: Krasni novi svet; etika in znanstveni napredek; potrošništvo, kapitalistična ureditev družbe, fordovstvo</p> <p>Biografija in biografski roman Anton Slodnjak: Neiztrohnjeno srce</p> <p>Avtobiografija in avtobiografski roman Alma Karlin: Sama</p> <p>Zgodovinski in družbeni roman Marjan Tomšič: Grenko morje</p>		<p>(tretje dvomesečje) Državlјanska vzgoja 27. januar - dan spomina Ideologiji fašizma in nacizma ter primerjava z demokracijo, koncentracijska taborišča (tretje dvomesečje)</p> <p>Državlјanska vzgoja Migracije in aleksandrinke Vzroki in posledice migracij Pojav množične migracije v naših krajih, primer aleksandrink (tretje dvomesečje)</p>
<p>4. LITERARNOZGODOVINSKI SKLOP</p> <p>STAREJŠA KNJIŽEVNOST – ANTIKA</p>	<p>Ob branju in interpretaciji izbranih besedil odkrivanje tematskih, idejnih in jezikovno-slogovnih značilnosti antične književnosti Aktualizacija del iz starejše književnosti Spoznavanje izbranih besedil in motivov v glasbeni, likovni in filmski realizaciji</p>	<p>Starejša književnost, antika Biblija Prilika ali parabola.</p> <p>Starogrško pripovedništvo Homer: Iliada in Odiseja</p> <p>Starogrška lirika Sapfo: Prošnja Afroditi Anakreon: Glej, črna zemlja</p>	Četrto dvomesečje	<p>Zgodovina Prazgodovina. Družbena in gospodarska podoba najstarejših držav: hierarhična urejenost družbe, despotski način vladanja, prvi zakoniki, razvoj pisav Religija (drugo dvomesečje)</p>

		Starogrška dramatika Sofokles: Kralj Ojdip. Antigona Antika v različnih vrstah umetnosti		
II. JEZIK				
1. SPORAZUMEVANJE (KOMUNIKACIJA)⁴	Uzaveščanje procesov sporazumevanja, vzpostavljanja odnosa med avtorjem in naslovnikom, izbire teme (reference), izbire semiotskega(ih) koda(ov); pri jeziku izbire besedišča in slovničnih struktur glede na okoliščine in namen; izbira prenosnika/kanala: slušnega ali vidnega, ter medija: časopisa, listka, pisma, razglednice, knjige, brošure, zgibanke, radia, TV, interneta, e-pošte, tviterja, fejsbuka, sms-sporočil ...	Sporazumevanje kot izmenjavanje informacij/želja z nejezikovnimi, jezikovnimi ali jezikovnimi in nejezikovnimi kodi (slednje: večkodnost) Ustvarjanje večkodnosti z IKT Upoštevanje naslovnika, kanala, medija	Prvo dvomesečje	Italijanski jezik in književnost Jezikovno sporočanje, jezikovna zvrstnost in funkcije jezika Jezikovne funkcije – le funzioni della lingua Značilnosti govornega in pisnega sporočila (tretje in četrto dvomesečje)
2. BESEDILO	Uzaveščanje, razumevanje bistvenih lastnosti besedila: naslov kot nosilec in napovednik teme, bralčeva sprejemljivost pri	Besedilo (kot pomenski pojav, ki se oblikuje v procesu sporazumevanja in dobi smiselno zaokroženost v okoliščinah (koherenca)). Kaj	Drugo dvomesečje	

⁴ Jezikovni sklopi so v celoti povzeti po: **Starc, Sonja, 2017: Učni načrt za jezikovni pouk na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan v Trstu. Strani, Primož (ur.): Učni načrt za slovenski jezik. Prenova pouka slovenskega jezika na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan (str. 51-85). Trst: DIZ Jožef Stefan.**

	<p>razbiranju pomena in smisla besedila, povezovalni elementi v besedilu – ponavljanje motivov znotraj tematike (kohezija). Opazovanje izraznih možnosti v besedilu: ponavljanje enakih/istih besed, zamenjava besed/samostalnikov z zaimki, ponavljanje z glagolskimi oblikami, z elipso, s členkom, parafraziranje; razvrščanje besed, informacij po njihovem pomenu, glede na gradnjo sporočila</p> <p>Uzaveščanje smiselne rabe (izbire) strukturnotvornih (členitev po aktualnosti) in povezovalnih (kohezivnih) besedilnih elementov pri lastni tvorbi besedila</p> <p>Obnavljanje, krčenje besedila, tvorjenje zapiskov, izpiskov</p>	<p>razume naslovnik kot besedilo in česa ne Bralčeva naravnost pred branjem besedila (vpliv (ne)poznanosti avtorja, založbe, časa izida, naslova) in njegova sprejemljivost (glede na splošna vedenja, lastne izkušnje) in dobronamernost; iz povedanega razbrati smiselni pomen Povezovalni elementi v besedilu – ponavljanje motivov (pomenov) znotraj tematike (kohezija): ponavljanje enakih/istih besed, zamenjava besed/samostalnikov z zaimki, parafraziranje, ponavljanje z glagolskimi oblikami, elipso, členkom; členitev po aktualnosti Besedni red (naslonski niz). Tvorba besedila (obnova, povzetek, zapiski, izpiski), analiza in vrednotenje lastnega besedila</p>		
--	--	--	--	--

<p>3. POMEN, SMISEL BESEDILA</p>	<p>Uzaveščanje razlike med pomenom in smislom Uzaveščanje tvorjenja pomena in smisla besedila na treh pomenskih ravneh (metafunkcijah)</p>	<p>Pomen – smisel besedila (določajo ga kulturne okoliščine) Tvorijo ga tri pomenske ravne besedila: a) IZRAZNA (ideacijska) pomenska ravnina (izražanje izkustvenega sveta s pomočjo besedišča in slovnice, npr. izbira besednih vrst, skladijskih povezav, glagolskega naklona glede na namen in okoliščine) b) MEDOSEBNA pomenska ravnina (stopanje v dialog z naslovnikom z izbiro glagolskega naklona, zvalnika in izrazov vrednotenja (ustrezni pridevniki, stopnjevani pridevniki, prislovi ...)) c) BESEDILNA pomenska ravnina (ustvarjanje povezanosti besedila (kohezije) s ponavljanjem in s pomenskim povezovanjem na ravni tematsko-rematske strukture (členitve po aktualnosti ali razvrščanja informacij po pomenu))</p>	<p>Tretje dvomesečje</p>	
---	--	--	--------------------------	--

<p>4. JEZIKOVNI SISTEM</p> <p>A) POMEN BESED</p>	<p>Spoznavanje možnosti, ki nam jih ponuja slovnica za tvorjenje besedilnega pomena na treh pomenskih ravneh Poznavanje in uzaveščanje besednega pomena (besedoslovja, slovarja): enopomenskih, večpomenskih besed, terminov, prenesenega pomena besed (metafore), frazemov (stalnih besed. zvez), zaznamovanih/nezaznamovanih besed</p>	<p>Teme jezikovnega sistema obravnavamo v povezavi z zgoraj predstavljenimi besedilnimi pomenskimi ravninami</p> <p>A) Kje ga najdemo zapisanega? Kako so obravnavane besede, zapisane v slovarju (SSKJ)? Osnovne oblike besed (povezano s poglavjem o besednih vrstah)</p> <p>Slovarsko geslo, pomeni (1., 2. itn.), razlika v obravnavanju besede v SSKJ in SP 2001</p> <p>Enopomenske, večpomenske, termini, preneseni pomen besed (metafore), frazemi (stalne besedne zveze), zaznamovane/nezaznamovane besede (ob strokovnem, umetnostnem in splošnosporazumevalnem besedilu v pogovornem jeziku ali narečju)</p>		<p>Italijanski jezik in književnost in drugi jeziki</p> <p>Primerjava sistema slovenskega jezika s sistemi jezikov, ki jih govorijo dijaki (narečje, italijanščina, angleščina in drugi jeziki)</p>
<p>B) GLASOSLOVJE</p>	<p>Poznavanje, uzaveščanje glasovne podobe knjižnega jezika (primerjalno z narečjem), nastajanja glasov, znakov, s katerimi so zapisani (črke,</p>	<p>B) Govorila, vloga glasilk; glas – črka</p> <p>Delitev glasov: zvoneči-nezvoneči; soglasniki,</p>	<p>Četrto dvomesečje</p>	<p>Italijanski jezik in književnost</p> <p>Primerjava slovenskega jezika z italijanskim</p> <p>Uzaveščanje fonetičnih in fonoloških podobnosti oz. razlik</p>

	<p>abeceda). Poznavanje in uzaveščanje delitve glasov SKJ na zveneče, nezvенеče: razvrstitve samoglasnikov glede na mesto izgovora v samoglasniški trikotnik, primerjalno z narečnimi diftongi</p> <p>Prepoznavanje in napovedovanje ter ustrezno zapisovanje glasovnih premen</p> <p>Poznavanje in ustrezno uporabljanje naglasa (tonemskega - informativno, jakostnega), naglasnih vzorcev</p>	<p>zvočniki; samoglasniki, samoglasniški trikotnik Samoglasniki/diftongi v narečju</p> <p>Naglasa: tonemski (samo omenimo), jakostni; naglasni vzorci: nepremični na osnovi, premični na osnovi, končniški, mešani - ob primerih različnih besednih vrst</p> <p>Pravorečje: izgovorjava zvočnikov /, v, polglasnik, glasovne premene po zvonečnosti (glasba, svatba), pravopis</p>		v obeh jezikih
--	--	---	--	----------------

PREVERJANJE IN OCENJEVANJE

MINIMALNI STANDARDI ZNANJA, SPRETNOSTI IN VEŠČIN

Ob zaključku 1. letnika dijak/inja pri:

a) književnem pouku:

- razume in pozna razliko med različnimi oblikami in nameni branja;
- pozna in zna opisati/razbrati temeljne sestavine literarnega besedila;
- pozna in zna izluščiti notranjo sestavo literarnega dela, zna prepoznati zunanjo zgradbo literarnega besedila in njegove slogovne značilnosti;
- zna ločevati med visoko in množično, izvirno in prevodno književnostjo;

- pozna vsebine in značilnosti besedil, ki jih posamezni/a profesor/ica obravnava pri izbirnih sklopih o ljubezni in žanrski književnosti;
- pozna razvoj antične književnosti, njene tematske in idejne značilnosti ob izbranih avtorjih in njihovih besedilih.

b) jezikovnem pouku:

- pozna procese in vrste sporazumevanja, pomen izbire teme, besedišča in slovničnih struktur, kodov in prenosnika glede na okoliščine in namen komunikacije;
- razbere in razume bistvene lastnosti tujega in lastnega besedila (naslov, bralčevo sprejemljivost pri razbiranju pomena in smisla, povezovalne elemente in razvrščanje informacij po pomenu - členitev po aktualnosti);
- uzavesti izražanje pomena in smisla besedila na treh pomenskih ravneh (izrazni, medosebni in besedilni);
- razume pomen in vlogo besedišča in slovnice pri tvorbi besedilnega pomena;
- zna brati slovarsko geslo in pozna razliko v obravnavanju besede v slovarju in v pravopisu;
- pozna ob branju (in tvorjenju) avtentičnih besedil pomen in vlogo enopomenskih in večpomenskih besed, terminov, metafor, frazemov;
- zna ločevati in uporabljati v ustreznih okoliščinah nezaznamovane in zaznamovane besede/besedne zveze;
- pozna glasovno podobo slovenskega knjižnega jezika in jo primerja z lastnim narečjem in italijanskim jezikom;
- zna tvoriti, analizirati in vrednotiti razne besedilne vrste.

VIRI

- *Decreto del Presidente della Repubblica 15 marzo 2010. Regolamento recante norme per il riordino degli Istituti tecnici.* Pridobljeno s <https://www.gazzettaufficiale.it/gunewsletter/dettaglio.jsp?service=1&datagu=2010-06-15&task=dettaglio&numgu=137&redaz=010G0110&tmstp=1276687571279>
- *Istituti tecnici. Linee guida per il passaggio al nuovo ordinamento.* Pridobljeno s https://www.indire.it/lucabas/lkmw_file/nuovi_tecnici/INDIC/ LINEE GUIDA TECNICI .pdf
- *Settore tecnologico. Secondo biennio e quinto anno. Area di istruzione generale. Supplemento ordinario n. 60 alla Gazzetta Ufficiale.* 30. 3. 2012. Allegato A.2 Pridobljeno s https://www.gazzettaufficiale.it/do/atto/serie_generale/caricaPdf?cdimg=12A0329000100010110004&dgu=2012-03-30&art.dataPubblicazioneGazzetta=2012-03-30&art.codiceRedazionale=12A03290&art.num=1&art.tiposerie=SG
- Hedžet Krkač, Mira idr. 2010: *Srednje strokovno izobraževanje (SSI). Katalog znanja. Slovenščina.* Pridobljeno s <http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2012/programi/Ssi/KZ-IK/katalog.htm>
- Poznanovič Jezeršek, Mojca idr., 2008: *Učni načrt. Slovenščina [Elektronski vir]: gimnazija : splošna, klasična, strokovna gimnazija.* Ljubljana: MŠŠ : ZRSŠ Pridobljeno s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2018/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_slovenscina_gimn.pdf
- Strani, Primož (ur.), 2017: *Učni načrt za slovenski jezik. Prenova pouka slovenskega jezika na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan.* Trst: DIZ Jožef Stefan.

- *Spremenimo svet: Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030. OZN 2015.* Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/publikacije/Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf
- *Priporočilo Sveta EU z dne 22. maja 2018 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje.* Pridobljeno s [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from)

Trst, 30. 6. 2021